

Nr 1

Utrikesutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1971/72 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

DRIFTBUDGETEN

TREDJE HUVUDTITELN

Utrikesdepartementet m. m.

1. **Utrikesförvaltningen.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1971: 1, bilaga 5 (punkt A 1, s. 4—6 i utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 januari 1971) föreslagit riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i utrikesdepartementet inrätta en tjänst som sakkunnig i folkrätt i Cr 3,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att företa eventuella förändringar i fråga om den konsulära organisationen i enlighet med vad som angivits i statsrådsprotokollet,

c) till Utrikesförvaltningen för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 126 018 000 kr.

I motionen 1971: 668 av herr Ericson i Örebro m. fl. hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om en förstärkning av basorganisationen för den svenska delegationen vid de internationella nedrustningsförhandlingarna.

Utskottet. Frågan om förstärkning av basorganisationen för den svenska delegationen vid de internationella nedrustningsförhandlingarna behandlades av 1970 års riksdag (UU nr 14) som avslag en motion av liknande innebörd (II: 488). I motionen 1971: 668 hävdas att den existerande basorganisationen i utrikesdepartementet för beredning av nedrustningsfrågorna snarare är svagare nu än tidigare. Den 1 juli 1970 skapades en särskild byrå i departementet för beredning bl. a. av nedrustningsfrågorna. Denna byrås resurser bör enligt motionärernas mening förstärkas, och man föreslår — med hänvisning till den höga prioritet som regering och riksdag givit nedrustningsfrågorna — att en enhet för planering av dessa centrala frågor upprättas. Utskottet delar ej motionärernas uppfattning att basorganisationen för nedrustningsfrågorna i utrikesdepartementet skulle ha blivit svagare på senare år. Omorganisationen innebär otvivelaktigt, såsom avsett var, en viss förstärkning av resurserna i utrikesdepartementet vad beträffar nedrustningsfrågorna. Utskottet vill

ej utesluta att en omfördelning av befintliga resurser framdeles kan bli aktuell. Denna fråga bör emellertid bedömas mot bakgrund av de ökande krav som ställs på departementets resurser även inom andra delar av dess verksamhetsområde. Utskottet konstaterar i detta sammanhang med intresse att en översyn av utrikesförvaltningens verksamhet har inletts genom en intern utredning som har pågått under 1969 och 1970 och att utredningens förslag till reformer nu granskas av departementets ledning. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att i utrikesdepartementet inrätta en tjänst som sakkunnig i folkrätt i Cr 3,
2. bemyndigar Kungl. Maj:t att företa eventuella förändringar i fråga om den konsulära organisationen i enlighet med vad som angivits i statsrådsprotokollet,
3. till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 126 018 000 kr.,
4. avslår motionen 1971: 668.

2. Representationsbidrag till utlandstjänstemän m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna A 2—A 10, s. 6—9) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Representationsbidrag till utlandstjänstemän* ett anslag av 3 650 000 kr.,
2. till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* ett reservationsanslag av 3 960 000 kr.,
3. till *Kursdifferenser* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
4. till *Ersättningar åt olönade konsuler* ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.,
5. till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* ett förslagsanslag av 4 550 000 kr.,
6. till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* ett förslagsanslag av 110 000 kr.,
7. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 225 000 kr.,
8. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 200 000 kr.,
9. till *Tillfälliga representationskostnader* ett förslagsanslag av 950 000 kr.

3. Bidrag till vissa internationella organisationer. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 1—B 5, s. 10—12) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag* ett förslagsanslag av 6 000 kr.,
2. till *Förenta Nationerna* ett förslagsanslag av 13 700 000 kr.,

3. till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.,
4. till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* ett förslagsanslag av 2 050 000 kr.,
5. till *Europarådet* ett förslagsanslag av 1 450 000 kr.

Information om Sverige i utlandet

4. **Svenska institutet.** Kungl. Maj:t har (punkt D 1, s. 51—55) föreslagit riksdagen att till Svenska institutet för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 417 000 kr.

I motionen 1971: 821 av herrar Rimås och Löfgren föreslås att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t att frågan om utrikesdepartementets övertagande av Svenska institutets utlandskontor måtte utredas samt att i avvaktan härpå giltighetstiden för de nuvarande provisoriska bestämmelserna för verksamheten m. m. i det svenska kulturhuset i Paris måtte förlängas tills vidare och anslagen till Svenska institutets kontor i Paris och Institut Tessin måtte utgå med i stort sett samma belopp och fördelas mellan utrikesdepartementet och utbildningsdepartementet på samma sätt som under budgetåret 1970/71.

Utskottet. Verksamheten i kulturhuset i Paris är för närvarande uppdelad på två institutioner, Svenska institutet och Tessininstitutet. I propositionen föreslås ett sammanförande av verksamheten under en gemensam ledning och att kulturhuset inordnas i Svenska institutets organisation. Avsikten är dock att Tessininstitutet även fortsättningsvis skall ha det odelade ansvaret för sina samlingar och deras vård. Enligt vad utskottet inhämtat har den översyn av kulturattachéorganisationen som åberopas i motionen nu inletts. Denna översyn avser frågan om utrikesdepartementets eventuella övertagande av Svenska institutets utlandskontor. Utskottet anser att frågan om ledningen av kulturhuset i Paris bör kunna lösas utan att detta föregriper ett beslut om huvudmannaskapet för Svenska institutets utlandskontor. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen

1. avslår motionen 1971: 821 i vad avser utredning av frågan om utrikesdepartementets övertagande av Svenska institutets utlandskontor och förlängning av giltighetstiden för de nuvarande provisoriska bestämmelserna för verksamheten m. m. i det svenska kulturhuset i Paris,
2. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1971: 821, såvitt nu är i fråga, till *Svenska institutet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 7 417 000 kr.

5. **Övrig information om Sverige i utlandet.** Kungl. Maj:t har (punkt D 2, s. 55—58) föreslagit riksdagen att till Övrig information om Sverige i utlandet för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 253 000 kr.

I motionen 1971: 684 av herr Wirmark m. fl. föreslås att riksdagen måtte besluta att till Övrig information om Sverige i utlandet för budgetåret 1971/72 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 350 000 kr. höjt reservationsanslag om 6 603 000 kr., varav 400 000 kr. skall användas för forskarutbyte med nationella vetenskapsakademier i Östeuropa inom ramen för av Vetenskapsakademien och Ingenjörsvetenskapsakademien träffade överenskommelser.

Utskottet. Motionärerna önskar att hela medelsbehovet för forskarutbyte med Östeuropa av den nuvarande omfattningen samlas under utrikesdepartementets huvudtitel. Vetenskapsakademien och Ingenjörsvetenskapsakademien har, såsom motionärerna framhållit, träffat överenskommelser om forskarutbyte med organisationer i en rad östeuropeiska stater. Enligt propositionen bör, liksom föregående år, 280 000 kr. anslås till kulturutbyte med särskilda länder. Av detta belopp anvisas cirka 50 000 kr. till forskarutbyte med nationella vetenskapsakademier i Östeuropa. Därtill kommer de belopp som ur styrelsens för teknisk utveckling, forskningsrådets och akademiernas olika fonder anslås för samma ändamål. Enligt vad utskottet inhämtat skulle summan av dessa belopp kunna uppskattas till omkring 400 000 kr. per år. Sammanlagt skulle därmed för forskarutbyte med Östeuropa under senare år ha utbetalats omkring 450 000 kr. årligen, varav största delen utgjort statliga medel. Fördelningen av tillgängliga medel sker emellertid ej enhetligt utan grundar sig på beslut av olika myndigheter och institutioner. Dessa bedömer forskarutbytet från olika utgångspunkter. I vissa fall dominerar önskemålen att främja allmänt kulturutbyte, i andra fall står intresset för det tekniska och vetenskapliga utbytet i förgrunden.

Om man, som motionärerna önskar, samlade dessa olika anslag under utrikesdepartementets huvudtitel skulle de tekniska och vetenskapliga aspekterna, som ligger till grund för överenskommelserna om forskarutbyte, riskera att komma i bakgrunden. En sådan överföring av anslag kan därför enligt utskottets mening ej ske utan ingående prövning av dess konsekvenser.

Utskottet, som avstyrker motionärernas förslag om en höjning av anslaget, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1971: 684 till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 6 253 000 kr.

Diverse

6. **Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl. Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 1—E 2, s. 59) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.* ett förslagsanslag av 450 000 kr.,
2. till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater* ett reservationsanslag av 20 000 kr.

7. **Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.**

Kungl. Maj:t har (punkt E 3, s. 60—64) föreslagit riksdagen att till Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 188 000 kr.

Utskottet. Riksdagen uttalade sig år 1969 (SU 1969: 177, rskr. 387) för en förstärkning av informationen i Sverige om internationella frågor. Utskottet tillstyrker de under punkt E 3 gjorda anslagsframställningarna som innebär en uppräknig av anslagen till Utrikespolitiska institutet och Svenska FN-förbundet samt ett nytt anslag till Europarörelsens Svenska Råd. Utskottet utgår emellertid ifrån att ytterligare resurser för den av riksdagen begärda förstärkningen av informationen ställs till förfogande så snart detta är möjligt. Dessa ökade resurser bör i första hand ges till Utrikespolitiska institutet och Svenska FN-förbundet.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 1 188 000 kr.

8. **Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 4, s. 64—65) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 3 088 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

9. **Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen. Inköp av tomt för beskickningen i Washington.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 5, s. 66—68) och hemställer

att riksdagen

1. till *Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 6 200 000 kr.,
2. medger att Kungl. Maj:t under budgetåret 1971/72 får förfoga över det på riksstaten för budgetåret 1962/63 under statens allmänna fastighetsfond anvisade investeringsanslaget *Inköp av tomt för beskickningen i Washington*.

STATENS UTLÅNINGSFONDER

10. **Utrikesförvaltningens lånefond.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV: 1, s. 68) och hemställer

att riksdagen till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 200 000 kr.

11. **Biståndsförvaltningens lånefond.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV: 2, s. 68—69) och hemställer

att riksdagen till *Biståndsförvaltningens lånefond* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 200 000 kr.

Uppskjuten fråga

12. **Uppskjuten fråga.** Utskottet kommer framdeles att avge betänkande i fråga om Kungl. Maj:ts under avsnittet C framlagda förslag om internationellt utvecklingssamarbete, vilket utskottet här anmäler.

Stockholm den 25 februari 1971

På utrikesutskottets vägnar

ARNE GEIJER

Närvarande vid beslut om punkterna 1—4 samt 6—12: herr Dahlén (fp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Möller i Gävle (s), Bengtson i Jönköping (c), Johansson i Jönköping (s), Palm (s), Turesson (m), Göransson (s), fröken Bergegren (s), herrar Virgin (m), Hugosson (s), Wirmark (fp) och Ericson i Örebro (s).

Närvarande vid beslut om punkt 5: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahlén (fp), Lange (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Möller i Gävle (s), Bengtson i Jönköping (c), Johansson i Jönköping (s), Palm (s), Turesson (m), Göransson (s), Antonsson (c), Virgin (m), Sjönell (c), Hugosson (s) och Wirmark (fp).

Reservationer

1. vid punkten 4 (Svenska institutet) beträffande *verksamheten i kulturhuset i Paris* av herrar Turesson (m) och Virgin (m) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

"Kulturhuset — Hôtel de Marle — inköptes år 1965 av svenska staten efter förslag av Tessininstitutets föreståndare och styrelse, varvid tanken var att verksamheten genom inköpet av denna byggnad skulle kunna göra institutet till en replipunkt för svenska forskare, universitetsstuderande och konstnärer i Frankrike.

I statsverkspropositionen föreslås att Svenska institutet helt övertager kulturhuset. Någon hyreskostnad har ej beräknats för Tessininstitutet, vars verksamhet anses böra begränsas till vården av konstsamlingarna. Förslaget ingiver starka betänkligheter. Tessininstitutet hör till samma grupp av svenska utlandsinstitutioner som Rom- och Athéninstitutet, vilka bl. a. har karaktären av utposter i utlandet till våra universitet för forskning och undervisning för svenskar i respektive lands äldre kultur samt språk. Svenska institutet har däremot främst till uppgift att sprida upplysning om Sverige bland utlänningar. En utvidgning av Svenska institutets verksamhet till att även omfatta forskning och undervisning för svenskar i ett annat lands kultur och språk får anses vara mindre lämplig, enär dessa uppgifter knappast bör åläggas en till utrikesdepartementet hörande institution, i vart fall inte utan föregående utredning och remissbehandling av denna. I detta sammanhang borde även beaktas önskvärdheten av likartad behandling av frågan om Tessininstitutets framtid med vad som kan komma att gälla för Rom- och Athéninstitutet. Vidare torde böra utredas i vilken mån ett överförande av den till Tessininstitutet gjorda donationen från Wallenbergsstiftelsen kan och bör äga rum på sätt som nu föreslagits.

Utskottet anser att, i avvaktan på ovannämnda utredning, giltighetstiden för de nuvarande provisoriska bestämmelserna för verksamheten måtte förlängas tills vidare och att anslagen till Svenska institutets kontor i Paris och Tessininstitutet måtte utgå med i stort sett samma belopp och fördelas mellan utrikesdepartementet och utbildningsdepartementet på samma sätt som under budgetåret 1970/71.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 821 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om organisationen av verksamheten i kulturhuset i **Paris**,
2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 821, såvitt nu är i fråga, till *Svenska institutet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 6 922 000 kronor.

2. vid *punkten 5* (Övrig information om Sverige i utlandet) beträffande *vetenskapliga kontakter med Östeuropa* av herrar Dahlén (fp), Bengtson i Jönköping (c), Turesson (m), Antonsson (c), Virgin (m), Sjönell (c) och Wirmark (fp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

"Det är av stort värde för Sverige att vetenskapliga kontakter i ökad omfattning etableras såväl med Sovjetunionen som med övriga länder i Östeuropa. Det kan på sikt aktivt medverka till ett närmande mellan Öst- och Västeuropa. Genom kontakter mellan forskare överförs också vetenskapligt och tekniskt vetande av stort värde genom att man kan utnyttja forskningsresultat vunna vid utländska vetenskapliga institutioner. Av avgörande betydelse har här varit de överenskommelser som Vetenskapsakademien och Ingeniörsvetenskapsakademien ingått för Sveriges vidkommande beträffande forskarutbyte bl. a. med organisationer i Sovjetunionen, Bulgarien, Rumänien och Tjeckoslovakien och som hälsats med stor tillfredsställelse både av den svenska regeringen och av de politiska instanserna i de övriga länderna. Då det är angeläget att detta goodwillskapande samarbete prioriteras finner utskottet det rimligt att medel för detta ändamål i enlighet med motionens förslag utgår under III huvudtiteln, 'Övrig information om Sverige i utlandet'. Denna anslagspost bör därför enligt utskottets mening i år höjas med 200 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit och fr. o. m. nästa år helt täcka de kostnader för forskarutbytet med öststaterna som hittills bestritts av medel från Statens naturvetenskapliga forskningsråd och Styrelsen för teknisk utveckling. Genom detta förfaringssätt kommer de tidigare använda medlen från forskningsråd och fonder att kunna frigöras och användas till att stödja inhemsk forskning.

Utskottet, som tillstyrker en höjning av anslaget med 200 000 kronor jämfört med Kungl. Maj:ts förslag, hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 684 till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 6 453 000 kronor.